

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 3, September 2018, p. 533-545

Received	Reviewed	Published	Doi Number
05.07.2018	15.08.2018	30.09.2018	10.18298/ijlet.3100

**The Acquisition of Intercultural Communication Skill
in Foreign Language Learning**

Rıfat GÜNDAY¹ & Ahmet AYCAN²

ABSTRACT

Language is an indispensable tool that fits out people's communication need. The ability to contact people from not only the community people live in but also other people living in other communities, getting in touch each other and doing a work together only depends on the understanding of each other and using the common language. As we answer that it a tool for communication and interaction to the question of "what is the function of a language?", we can simply say that it is the culture to the question of "what is the nature of language or what is the core substance that language is based?" As it cannot be talked about a language without its cultural dimension, it is only possible to actualize an effective interaction when it is based on the usability of cultural bound. It is not an advised approach isolating from the culture that people are using the target language in and only teaching the code systems of language in teaching a foreign language. More importantly, the role of social culture in forming and shaping a language is vital. That's why it is accepted by foreign language teaching methodologies that the relationship between language and culture is an important dimension that needs to be taken into consideration. Therefore, it is targeted that students recognize the target language's culture and the reflection of this into the usage not only in preparing method books but also the application of learning/teaching activities. Our study has a qualitative research design which is based on content analysis. The aim of this study is to investigate the contribution of the recognition of the target language's culture while learning/teaching a language in terms of foreign language education. Because, to use a foreign language in an effective way is directly proportional to acquire intercultural communication skill.

Key Words: Language, culture, interaction, foreign language education, intercultural communication.

Yabancı Dil Öğreniminde Kültürlerarası İletişim Becerisi Edinimi

ÖZET

Dil, insanın iletişim ihtiyacını sağlayan vazgeçilmez bir araç konumundadır. İnsanların hem içerisinde yaşadıkları toplum hem de başka toplumlardan insanlarla iletişim kurabilmeleri, etkileşime geçebilmeleri ve birlikte iş görebilmeleri ancak birbirlerini anlamalarına ve ortak bir dili kullanabilmelerine bağlıdır. Dilin işlevi nedir sorusuna bir iletişim ve etkileşim aracıdır şeklinde cevap verdiğimiz gibi dilin doğası ya da dayandığı öz nedir sorusuna da kültüredür diyebiliriz. Kültürel boyutu göz ardı ederek bir dilden söz edilemediği gibi etkili bir iletişimin gerçekleştirilmesi de dilin kültürel bağlama dayalı kullanımıyla mümkündür. Yabancı bir dili, o dili kullanan toplumun kültüründen soyutlayıp sadece bir kodlar dizgesine indirgeyerek öğretmeye/öğrenmeye çalışmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira dilin oluşmasında ve kullanılmasında toplumsal kültürün rolü oldukça büyüktür. Bu nedenle dil- kültür ilişkisi, yabancı dil öğretim yöntemleri tarafından da önemle üzerinde durulması gereken bir boyut olarak kabul edilmiştir. Gerek yöntem kitaplarının hazırlanmasında ve gerekse öğretim/öğrenim etkinliklerinin uygulanmasında öğrenenlerin hedef dilin kültürünü tanımaları ve bunun söz konusu dilin kullanımına yansımalarının ayırdayna varmaları hedeflenmiştir. Çalışmamız doküman taramasına dayalı nitel bir araştırmayı içermektedir. Bu çalışmada amaç, yabancı dil eğitimi açısından hedef dili öğretirken/öğrenirken o dilin kültürünü de tanımanın, öğrenenlerin dili etkin bir şekilde kullanmalarına sağladığı katkıyı incelemektir. Çünkü yabancı bir dili etkin bir şekilde kullanabilmek, kültürler arası iletişim becerisini edinmekle doğru orantılıdır.

Anahtar Kelimeler: Dil, kültür, iletişim, yabancı dil eğitimi, kültürlerarası iletişim.

¹ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, rgunday@omu.edu.tr.

² Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, ahmet.aycan@omu.edu.tr.

1. Giriş

Dil-kültür ilişkisinden söz etmeden önce bazı bilim insanlarının dil üzerine yaptıkları tanımlarla konuya giriş yapmanın uygun olacağı kanısındayız. Aksan (1999:13)' a göre dil, "sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız; doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzen; düşünme ve düşünülünü aktarma dizgesi" dir. Yaguello (2003:7) dili "toplumsal ilişkilere güdümlü sembolik bir sistem" olarak değerlendirmektedir. Weinrich (1989:24)'e göre ise "bölgesel, toplumsal ve işlevsel ölçütlere göre değişen çok sayıda farklılık içeren bir kod sistemidir". Aksan'ın tanımında dilin kullanım alanı olarak iletişime vurgu yapılırken, Yaguello'nun tanımında da dil, toplum ve iletişim bağıntısına dikkat çekilmektedir. Tanımlardaki ortak noktalar; iletişim, toplumsal ilişki, toplumsal ve işlevsel boyut. Kısacası dili toplum, iletişim ve işlevsellik bağlamı üzerine odaklandırmak doğru bir yaklaşımdır denilebilir. Bir başka deyişle dili oluşturan toplum, kullanıldığı alan iletişim işlevi de bireyler arası veya toplumlar arası etkileşimdir.

Dil, bir yandan kendi iç öğelerinin belli kurallar dâhilinde oluştuğu yapısal bir dizge iken, diğer yandan insanların aralarında değişik biçimlerde kullanmaları ile şekillenen toplumsal bir iletişim sistemi olarak değerlendirilebilir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne (2010) göre "iletişim, duygu, düşünce, tavır, bilgi ve beceri içeren herhangi bir içeriğin çeşitli yollarla başkalarına aktarılması ve haberleşme süreci"dir. Fransızca Robert sözlüğü (1981) ise iletişimi "başka birisi ile bağıntı kurma olayı" olarak tanımlar. Bu tanımlardan da yararlanarak iletişimi, insanların birbirleriyle bağıntı kurabilme, birbirlerini anlama, birbirleriyle etkileşimde bulunma, ortak paylaşımlar yapabilme ya da birlikte ortak bir eylemi gerçekleştirebilme süreci olarak tanımlayabiliriz.

İnsanların toplumsal yaşamlarını sürdürebilmeleri için gereksinim duydukları araçların başında dil gelmektedir. Dili en önemli kılan yanı, iletişim ihtiyacını sağlayan vazgeçilmez bir araç oluşudur. İnsanların hem kendi içerisinde yaşadıkları toplum hem de başka toplumlardan insanlarla iletişim kurabilmeleri, etkileşime geçebilmeleri ve birlikte iş görebilmeleri ancak birbirlerini anlamalarına ve ortak bir dili kullanabilmelerine bağlıdır.

Dilin işlevi nedir sorusuna bir iletişim ve etkileşim aracıdır şeklinde cevap verdiğimiz gibi dilin doğası ya da dayandığı öz nedir sorusuna da kültürdür diyebiliriz. Dil, bir kültür ürünüdür. Kültürel boyutu göz ardı ederek bir dilden söz edilemediği gibi etkili bir iletişimin gerçekleştirilmesi de dilin kültürel bağlama dayalı kullanımıyla mümkündür. Aksi durumda iletişimin kurulmasında ve beklenen hedefe ulaşmada sorunlar yaşanmaktadır.

Günümüzde yabancı dil kullanımına gereksinim, geçmişte olduğundan çok daha fazla hissedilmektedir. Son dönemde uluslararası ilişkilerin çok yönlü gelişmesi, küreselleşmenin ülkeler arasındaki sınırları yapay bir şekilde ortadan kaldırması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının bireysel, toplumsal ve mesleki yaşamın her alanında baş döndürücü bir hızla ilerlemesi gibi nedenlerden ötürü birden fazla yabancı dili öğrenme ve kullanma kaçınılmaz bir hâl almıştır. Öte yandan geçmişte yabancı dile gereksinim daha çok metin ve yazılı iletişim boyutunda iken, modern ulaşım araçlarının ve iletişim teknolojilerinin hızla geliştiği günümüzde hem yazılı hem de sözlü iletişim boyutunda yabancı dile gereksinim duyulmaktadır. Bu gelişmeler insanları kendi anadili dışında dünyada yaygın olarak kullanılan dilleri öğrenmeye teşvik etmektedir.

Farklı bireyler ya da toplumlar arasında kültürlerarası iletişimin kurulabilmesi ve karşılıklı etkileşimin sağlanabilmesi kullanılan hedef dilin kültürünü de tanımayı zorunlu kılmaktadır. Zira bir dili, o dili kullanan toplumun kültüründen soyutlayıp sadece bir kodlar dizgesine indirgemek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Dilin oluşmasında ve kullanılmasında toplumsal kültürün rolü oldukça büyüktür. Bu yüzden ki aynı ulusal dili kullanan toplumda dahi farklı toplumsal kesim veya bölgelere göre dilin kullanımının değiştiği görülmektedir.

Dil- kültür ilişkisi yabancı dil öğretim yöntemleri tarafından da önemle üzerinde durulması gereken bir boyut olarak kabul edilmiştir. Bu nedendir ki gerek yöntem kitaplarının hazırlanmasında ve gerekse öğretim/öğrenim etkinliklerinin uygulanmasında öğrenenlerin hedef dilin kültürünü tanımaları ve bunun söz konusu dilin kullanımına yansımalarının ayırdına varmaları hedeflenmiştir. Böylece öğrenenlerin yabancı dil öğrenirken kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmeleri ve hatta bunun da ötesine geçilerek ortak kültür edinmeleri beklenmektedir. Özellikle 2000'li yıllarda ortaya çıkan Eylem Odaklı Yaklaşım, yabancı dil eğitimi bağlamında ortak kültür edinimi (co-culture), ortak eylemi gerçekleştirebilmenin bir önkoşulu gibi değerlendirmektedir. Burada ortak kültür edinimi, karşılıklı farklı kültürleri tanımakla özdeş anlamda kullanılmaktadır.

2. Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinin Dil Eğitiminde Kültürel Boyuta Yaklaşımları

Yabancı dil öğretimine yönelik gelişen yöntem ve yaklaşımların birçoğu hedef dili öğretirken/öğrenirken o dili kullanan toplumun kültürünün de tanınması ilkesini benimsemişlerdir. Ancak hedef dil ile ilgili ne tür kültürel boyutlardan söz edileceği ve bunların nasıl kazandırılacağı konularında farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bazı yöntemler hedef dilin ait olduğu toplumun kültürünü dil kullanımından bağımsız olarak, öğrenenlerin kültürel gelişimine katkıda bulunmak, öğrenenlere hedef dili konuşan toplumu tanıtmak ve onların o topluma karşı sempati duymalarını motive etmek için vermeyi hedeflerken, bazıları hedef dilin kullanıldığı toplumun kültürünü dil kullanımına ve iletişime etkisi bağlamında tanıtmayı hedeflemektedirler. Yine bazı yöntemler hedef dilin ait olduğu kültürü ayrı kısımlarda tanıtmayı benimserken, bazıları kültürel boyutu dil öğrenimine yönelik etkinlikler çerçevesinde vermeyi benimsemişlerdir.

Son dönemde gelişen yeni yöntem ve yaklaşımlar yabancı dil eğitiminde dört temel dil becerisi olan duyduğunu anlama, okuduğunu anlama, sözlü anlatım ve yazılı anlatım temel dil becerileri yanında dilbilgisi, sözcük bilgisi ve fonetik gibi dil bileşenlerinin öğretilmesi/öğrenilmesi anlayışının benimsemekle birlikte, kültürel boyuta da büyük önem vermektedirler. Zira kültürel iletişim becerisinin de geliştirilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu çağdaş yöntemler özellikle dil-kültür bağıntısından hareketle yabancı dil öğretiminin kültürel bağlamdan ayrı tutulamayacağını vurgulamaktadırlar. Yabancı dil eğitime yönelik yeni yöntem kitapları ve web sitelerinin bu yaklaşım doğrultusunda yapılandırıldığı görülmektedir.

Yabancı dil eğitime yönelik yaygın olarak kullanılan bazı yöntemlerin dil – kültür yaklaşımları aşağıda kısaca ele alınacaktır.

Doğal Yöntem:

Ana dili edinimine benzer bir süreç izlenerek yabancı dilin öğrenildiği bu yöntemde hedef dilin öğrenimden çok edinildiğini belirtmek gerekmektedir. Günlük dili konuşulduğu gerçek sosyo-kültürel bağlamda yaşayarak öğrenme söz konusudur. Burada yabancı dil, hedef dili ana dili olarak kullanan kişilerle doğrudan iletişim ve etkileşim yoluyla öğrenilmektedir. Öğreten ve öğrenen doğrudan hedef dilde etkileşim içerisinde bulunurlar. Bu iletişimde sözel dil kadar sözsüz dilin de kültürel bağlamda kullanımını öğrenilmektedir.

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi:

Yöntemin hedeflerinden birisi yabancı dili öğretmek iken diğeri de öğreneni kültürel ve entelektüel yönden geliştirmektir. Yabancı dil öğretiminde dilin zengin ve sanatlı kullanımı ile kültürel boyutun kazandırılmasına yönelik edebî metinler önemli araç niteliğindedir. Söz konusu metinler hedef dilin yazılı kültür ürünleri olarak öğrenenleri hem kültürel yönden geliştirmekte hem de yabancı dil öğretim aracı olarak kullanılmaktadırlar. Bu yolla hedef dilin kültürünü tanıma söz konusudur. Öğrencilere genelde hümanist yazarların yapıtlarından metinler verilerek onların “entelektüel, estetik ve ahlaki değerler bağlamında da eğitilip kişiliklerini geliştirmeleri” (Gülmez, 1993:4) hedefler arasında yer almıştır. Standart, klasik ve edebî dilin kullanımı öğretilmekte, farklı dil kesitleri ve günlük dil öğretilmemektedir. Hedef dilin kültürünü öğretmek ön planda olup çok kültürlülük ya da kültürlerarasılık gibi boyutlarının dikkate alınmadığı görülmektedir.

Doğrudan Yöntem:

19. yüzyılda sanayi devrimi sonrası toplumlararası ticaret ve insanların farklı ülkelere yaptıkları seyahatlerin artması ile birlikte sözlü yabancı dil kullanımına gereksinim duyulmaya başlanmıştır. Bunun üzerine klasik ve standart dilin dışında yabancı dil eğitiminde günlük dilin öğretilmesi ilkesi benimsenmiştir. Görsellerden yararlanılarak öğrenenlere hedef dilin kültürünü tanıtmak istenmiştir. Bir önceki yöntemde olduğu gibi bu yöntemde de amaç hedef dilin kültürünü tanıtmaktır.

İşitsel-Dilsel Yöntem:

Doğrudan Yöntemde olduğu gibi bu yöntemde de yabancı dil eğitiminde günlük dilin öğretilmesi ilkesi benimsenmiştir. Görsellerden ve ders materyalleri olan metinlerden yararlanılarak öğrenenlere hedef dilin kültürünü tanıtmak istenmiştir.

Görsel-İşitsel Yöntem:

Teknolojik gelişmelere paralel olarak yabancı dil eğitiminde görsel ve işitsel materyallerin birlikte kullanılmaya başlaması ve televizyon yayınlarının yabancı dil öğretiminde kullanılması hedef dilin yaşayan kültürünü tanıma olanağı sunmaktadır. İşitsel-Görsel Yöntemin kullanımını olanaklı kıldığı görsel-işitsel araçlar ile hedef dilin kültürel öğelerinin kullanılmaları öğrenilmektedir. Konulardan hareketle hedef dil bağlam içerisinde sunulmakta ve görsel-işitsel videolar sayesinde hedef dilin kültürünü öğrenme olanağı bulunmaktadır. Bu da dil-kültür bağıntısı kurarak başarıya ulaşmaya katkı sağlamaktadır. Söz konusu yöntemin yabancı dil öğretimine “en önemli katkısı dil kullanımı ile işitme, sözel olmayan iletişim olanakları ve öğrenmenin duyuşsal boyutu arasındaki sıkı bağı aydınlatmış olmasıdır.” (Gülmez, 1993:54). Ancak belirtmek gerekir ki ses ve görüntünün bir arada

kullanıldığı bu yöntem daha çok eğitsel amaçlı üretilmiş diyaloglar üzerine odaklanmıştır (Puren, 2007:4). Kültürel öğelerin doğrudan ve doğal olarak kullanıldığı gerçek (otantik) dokümanlara ve sosyo-kültürel bağlamda kullanımlarına pek yer verilmemektedir.

İletişimsel Yaklaşım:

İletişimsel Yaklaşımına göre, etkili iletişim kurabilmek için artık yabancı bir dilin ses, sözcük ve yapısını tanımak yeterli değildir, dilin bağlama dayalı kullanım kurallarını da tanımak gerekmektedir (Cornaire ve Germain, 1998:21). Bir başka deyişle "dilin toplumsal iletişim bağlamı önem kazanıyor. (...) Bu anlayışa göre dil kullanımında amaç yalnızca doğruluk değil, uygunluk ve geçerliktir. Asıl erek iletişim olduğundan, anlaşılabilirlik ve yerindelik, en az dilbilgisine uygunluk ölçüsünde önemlidir." (Kocaman, 1983). Yöntem, dilbilimsel yeterliliği göz ardı etmemekle birlikte, iletişimsel beceriyi ve sosyo-kültürel yeterliliği ön planda tutmaktadır. Dilsel öğeler kadar dil dışı öğeler de iletişim ortamının bileşenleri olarak kabul edip sosyo-kültürel bağlam da öğretim/öğrenim sürecinde değerlendirmeye alınmaktadır. İletişimsel beceri hem sözel hem de sözsüz dilin hem dil kodlarının hem de psikolojik, toplumsal ve kültürel öğelerin iletişimde işe koşulmasını öngörmektedir (Galissou, 1980:14). İletişim, dil kurallarının doğru, dil göstergelerinin yerinde kullanılmasının ötesinde dil öğelerinin bağlam içerisinde doğru kullanımını ve sözel dilin dışında jest ve mimiklerin de iletişimde yerini içermektedir. Toplumsal bağlamdan kopuk bir şekilde sadece dil kurallarını doğru kullanarak yeterli iletişim kurmak mümkün değildir. (Paulston-Bruder, 1976; Widdowson, 1978; Demircan, 2005:249). Ayrıca dilin iletişim boyutu yanında yavaş yavaş sosyal boyutuna da yer verilmesi düşüncesi kabul görmeye başlamıştır. Bu iletişimsel ve sosyal boyut, hedef dilin kodlarını tanımanın yanında o dilin kullanıldığı toplumun kültürel kodlarını da tanımayı gerekli kılmaktadır.

İletişimsel Yaklaşımına göre sürdürülen yabancı dil derslerinde çok farklı otantik materyaller yoğun olarak kullanılmaktadır. Görsel, işitsel, sözel veya sözsüz dilin kullanıldığı her tür özgün materyallerin kullanımına yer verilmektedir. Kültürel öğelerin yer aldığı özgün materyallere ağırlık verildiği söylenebilir. Özgün materyallerin kullanımı, hedef dili kültürüyle birlikte sunma olanağı sağlar. Bu materyaller dilin gerçek ortamda sosyo-kültürel bağlamda iletişimsel kullanımını sunmaktadır.

Geleneksel yöntemlerdeki öğreneni kültürlü yetiştirmek amacıyla bilgi bağlamında yer verilen kültür boyutunun aksine, sosyoloji ve antropolojiye bağlı kültür boyutuna, bilgiyi dil kullanımında uygulamaya koyma amacına yönelik öğrenim objesi olarak yer verilmektedir. (Bertocchini ve Costanzo, 2008:78). Bu yöntemde hedef, dili kültürel bağlama ve iletişim durumuna uygun kullanabilmek önemlidir.

Eylem Odaklı Yaklaşım:

Eylem Odaklı Yaklaşımına göre yabancı dil öğrenenlerin hem anadilinde hem de hedef dilde sosyo-kültürel açıdan donanımlı yetişmeleri öngörülmektedir. Zira kişiler arasında etkili iletişimin kurulup ortak eylemlerin gerçekleştirilmesi, kültürlerarası farkındalığın edinilebilmesi ve farklı kültürlerin ilişkilendirilebilmesi ile mümkündür. (Günday, 2013:317). Bir başka deyişle, kültürlerarası iletişim becerisinin sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi, bireyin farklı kültürleri tanıyabilmesi ve kültürlerarası bağıntılar kurabilmesi ile doğrudan ilintilidir. (Ağıldere, 2008:130). Öğrenenler kültürler arası farklılığın bilincine vararak ona göre hedef dilde iletişimi kurabilmelidirler.

Yabancı dil öğretiminde çoğu yöntem tarafından önemli görülen kültürel boyut özellikle Eylem Odaklı Yaklaşımda dil kullanımını belirleyen en önemli etmenler arasında kabul edilmeye başlamıştır. Öğrenenlerin sosyal bir aktör olarak tanımlanmasıyla birlikte daha da çok önem kazanmıştır. Dolayısıyla sosyo-kültürel boyut yabancı dil öğrenen için dil kullanımına yönelik önemli bir belirleyicidir ve kültürlerarası iletişimin kurulabilmesi için vazgeçilmez bir bütünlük oluşturmaktadır.

Dilin bir kültür ürünü olduğu gerçeğinden hareketle o dilde farklı kültürlere göre değişen sosyodilsel kullanımları öğretmek ve öğrenmek önemlidir. Amaç, dili farklı toplumsal bağlamlar çerçevesinde doğru şekilde kullanarak başarılı bir iletişim ve etkileşim gerçekleştirebilmektir. Standart dilin yanında sosyal medya ve sokak kültürüne uygun hedef dili kullanabilme bu ortamlarda kültürlerarası iletişim kurup hedef dilde etkileşime geçebilme ve çeşitli eylemleri gerçekleştirebilme oldukça önemli görülmektedir.

İletişimsel Yaklaşım ile Eylem Odaklı Yaklaşımı dil-kültür öğretimi bağlamında karşılaştırırken Puren (2004:10), kazanımları hedef dilde “iletişim kurmak”, “birlikte yaşamak” ve “birlikte hareket etmek/ortak eylem gerçekleştirmek” yaklaşımlarından hareketle değerlendirmektedir. Bunlardan ilk ikisi hem İletişimsel Yaklaşım hem de Eylem Odaklı Yaklaşım açısından önemli bulunmakla birlikte, Eylem Odaklı Yaklaşım açısından “birlikte hareket etmek/ortak eylem gerçekleştirebilmek” daha önemlidir. Bu nedendir ki Eylem Odaklı Yaklaşım ile ilgili olarak Puren yabancı dil öğretiminde eylemsel perspektif, ortak eylem, ortak-eylemsel perspektif, ortak kültürel eylem, ortak kültürlülük kavramlarını tartışmaya açmıştır. Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen Eylem Odaklı Yaklaşım, dil ve kültür boyutunu ortak-kültür, ortak-dil bağlamında ele almaktadır. Puren (2002:62)’e göre bu yaklaşımlar ışığında dil-kültür edinimi çerçevesinde öğrencilerden sosyal ortak eylemleri de içeren projeler gerçekleştirmeleri istenebilmektedir. Öğrenenleri farklı toplumsal bağlamlarda hedef dili kullanabilen, her tür ortak eylemi gerçekleştirebilen ve farklı kültürlere açık, çok kültürlü bireyler olarak yetiştirmek hedeflenmektedir. Dilin hem eylemsel hem de sosyo-kültürel bağlamda öğrenilip kullanılabilmesi beklenmektedir.

İletişimsel Yaklaşımda hedef dilin kültürünün öğretimi/öğrenimi, özellikle iletişimde kültürel bilgilerin doğru anlaşılması ve aktarılması hedefine yöneliktir. Eylem Odaklı Yaklaşımda hedef kültürün öğrenimi, sadece hedef dilde kültürel bilgilerin anlaşılması ve aktarımı amaçlı değil, aynı zamanda ortak kültürün oluşumuna yönelik bir yandan kolektif eylem kültürünü herkesin bireysel kültüründen hareketle birlikte oluşturmak, diğer yandan herkese özgü kültürü, bilgi, uygulama, yaşam becerileri ve eylem gerçekleştirme boyutlarında kullanmak amacına yöneliktir (Perrichon, 2008:209). Bu bağlamda birlikte bir görevin yerine getirilebilmesi veya eylemin gerçekleştirilebilmesi ortak kültür edinmeyi zorunlu kılmaktadır.

Etkili “iletişim için gerekli olan kurallar yalnızca dilbilimsel ve toplumbilimsel iletişim ve etkileşim kurallarını değil, aynı zamanda iletişim olayları ve etkileşim işlemlerinin bağlam ve içeriğin temellerini oluşturan kültürel kuralları ve bilgileri de içermektedir. Yalnızca dil örgüsünü bilmek yetmez; belli bir durumda kime ne söyleneceğini ve onun uygun olarak nasıl söyleneceğini de bilmek gerekir. İletişim etnografisi, konuşucuların dilsel biçimi kullanabilmeleri ve anlayabilmeleri için bilmeleri gereken toplumsal ve kültürel bilgilerle uğraşır... ayrı konum ve rollerdeki kimselerle nasıl konuşulur; türlü bağlamlara uygun sözel olmayan davranışlar, karşılıklı konuşmada söz alma yolları nelerdir; bilgi nasıl istenir ve verilir, nasıl ricada bulunulur, yardım ya da işbirliği nasıl önerilir,... Kısacası, belli toplumsal durumlarda dil kullanımı ve öteki iletişimsel boyutların içerdiği her şey

“iletişimsel edinç”te yer alır.” (Demircan, 2005:90). Dolayısıyla “yabancı dil öğrenen kişi iletişim açısından gerekli olan kültürel verileri öğrenmeli, iletişim becerilerini edinmelidir.” (Demircan, 2005: 22)

Birbirleriyle konuşan insanlar aynı kültüre, aynı değerlere sahip olmadıklarında ya da karşı tarafın kültürünü tanımadıkları durumlarda iletişimde güçlükler ortaya çıkmaktadır. Farklı dili konuşan insanlar arasında iletişimde sıkıntı yaşanmaması için sosyo- kültürel farklılıkları da hesaba katmak gerekmektedir. (Baylon ve Mignot, 2005:19) Bireyler arasında iletişimin geliştirilebilmesi için dilsel beceriler kadar kültürlerarası farklılıklar konusunda da bilgi sahibi olmak önemlidir. İletişim becerilerinin gerçekleştirilmesi diller ve kültürlerarası benzerlik ve farklılıkların ayırdına varabilmeye doğru orantılıdır (Stoan, 2010:98-99). Özellikle sözlü iletişim dilinin kullanımı söz konusu olduğunda kültürel boyut daha da önem kazanmaktadır. “19 yy. sonlarına doğru, sanayi devrimi, ticari faaliyetler ve demiryolu taşımacılığının baş döndüren gelişimi, bireylerin yoğun biçimde hareketliliğine yol açmıştır. Söz konusu hareketlilik, daha önce hiç olmadığı kadar sözel iletişimin, bir başka deyişle, aracısız (direkt) ve kültürlerarası iletişim gereksinimini ortaya koymuştur.” (Ağıldere, 2008:125).

Yeni yöntemlere göre yabancı dil sınıfı öğrencinin ülkesinin kültürü ile öğrenilen yabancı dilin kültürünün buluştuğu bir düzlem olarak değerlendirilmektedir (Zarate, 1993:11). Bunda hiç kuşkusuz gelişen iletişim teknolojileri ve multimedya materyallerinin önemli bir yeri vardır. Her türlü özgün materyal sayesinde hedef dilin kültürünü tüm zenginlikleriyle dil sınıfına taşıma olanağı bulunmaktadır (Günday, 2015: 281-284).

Farklı dil kullanımları ve kültürel bağlama dayalı çeşitli özgün öğrenme materyalleri yabancı dil sınıflarının vazgeçilemez dokümanları olarak kabul edilmektedir. Dilin kültürel bağlama uygun kullanımının ayırdına varmaya yönelik olarak uydu alıcıları veya internet üzerinden hedef dilin konuşulduğu ülke TV programları sınıfta izlenebilir. Öğretmenler hedef dilin ana dili olarak konuşulduğu ülke televizyon kanallarından, öğrencilerin düzeyine uygun haber, magazin, dizi gibi çeşitli programları önceden seçip zaman zaman derslerinde materyal olarak kullanabilirler. Öğrenci düzeyine uygun programlar seçildiğinde hedef dilin farklı kesimler tarafından kullanılan kesitleri ve güncel kullanımıyla karşılaşma olanağı yakalar. Sözü edilen bu materyallere öğrenenler istedikleri zaman ve istedikleri yerde bilgisayar ve cep telefonları üzerinden erişebilirler. Yabancı dilde sayısız görsel ve işitsel programları dinleme ve izleme olanağı sunan televizyon ve internet, öğrencilere hedef dil ve kültürüyle ilgili yeni ufuklar açar. Gerçek yaşamdan kültürel kesitler sayesinde hedef dilin kültürünü tanıma ve bunun dil kullanımına yansımalarının farkına varma olanağı sunar.

3. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde Kültürel Boyuta Yaklaşım

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde, yetenekler ya da beceriler A) Genel Yetenekler/Beceriler, B) İletişimsel Dil Becerileri olmak üzere iki ana kategoride ele alınmaktadır (OBM, 2001:82-101):

A) Genel yetenekler: 1) Bilgi, 2) Uzmanlık becerisi, 3) Yaşamsal beceri, 4) Öğrenmeyi öğrenme. Bilgi başlığı altında; a) Dünya görüşü, b) Sosyokültürel bilgi, c) Kültürlerarası farkındalık. Uzmanlık becerisi başlığı altında

Bilgi kapsamında sosyokültürel bilgi; hedef dilin konuşulduğu toplum ya da toplumlar ve kültürü üzerine bilgi edinmeyi içermektedir. Kültürlerarası farkındalığa gelince; kaynak dili kullanan toplumun dünyası ile hedef dili kullanan toplumun dünyası arasındaki benzerlik ve farklılıkların ayırında olma ve anlama, bir başka deyişle kültürlerarası farkındalığı ayırt etmekle ilintilidir.

Uzmanlık becerisi bağlamında; a) Uygulamalı beceriler: Sosyal beceriler, Yaşam becerileri, Mesleki beceriler, Serbest zaman becerilerinden söz edilmektedir. b) Kültürlerarası beceriler: Kaynak dilin kültürü ile hedef dilin kültürünü birbiriyle ilişkilendirebilme becerisini içermektedir.

B) İletişimsel dil becerileri: 1) Dilsel yetenekler, 2) Sosyodilbilimsel yetenekler. Dilsel yetenekler; a) Sözcük yeteneği, b) Dilbilgisel yetenek, c) Anlambilgisel yetenek, d) Sesbilgisel yetenek, e) Yazım yeteneği, f) Sesletim yeteneği. Dilsel yetenekler, dilin iç dinamikleri ile ilintili yetenekler iken sosyodilbilimsel yeteneklerin sosyo-kültürel boyutla ilintili yetenekler olduğu görülmektedir.

Sosyodilbilimsel yetenekler; hedef dilin sosyokültürel bağlama uygun olarak nezaket kuralları, kuşaklar, cinsiyet, sosyal gruplar arasındaki farklı dil kullanımlarına dayanmaktadır. Hangi ortamda nasıl bir dil kullanacağını farkında olmayı gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda; a) Değişik dil ve kültürlerde sosyal ilişkilerde statüye göre farklı dil kullanma (Resmi, gayri resmi, samimi), b) Nezaket kurallarını tanıma ve buna uygun dil kullanma. Nezaket kuralları bir kültürden diğerine değişiklik gösterir ve özellikle kibarlık ifadeleri sözlüksel anlamda yorumlandığı durumlarda etnik gruplar arasında farklı ve yanlış anlaşılmalara neden olabilir, c) Halk bilgeliği ifadeleri de dilin kültürel bağlama dayalı kullanımını gösteren ifadelerdir. Deyimler ve atasözleri, sosyokültürel yetenin önemli bir dilsel özelliğidir.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninin dil ve kültüre yaklaşımı, çok dillik ve çok kültürlülüğü dil öğretimi politikalarının odağına koymasıyla kendini göstermektedir. Avrupa vatandaşlarının çok dillilik ve çok kültürlülük gerçeği karşısında farklı dilleri öğrenen, bunları günlük yaşamın farklı alanlarında kullanabilen ve farklı kültürleri anlayıp iletişim kurabilen bireyler olarak yetişmeleri arzulanmaktadır (Cuq, 2009; Rosen, 2009:7). Günümüzde başta Avrupa olmak üzere dünyada yabancı dil eğitimi Avrupa Konseyi'nin Diller İçin Avrupa Ortak başvuru metninde geliştirdiği dil-kültür öğretimi perspektifine dayanmaktadır.

4. Yöntem Kitaplarında Kültürel Boyut

Çağdaş yöntem kitaplarının en belirgin özellikleri, temel dil becerilerine ve dil bileşenlerine ayrılan bölümler yanında kültür bölümlerine, çok kültürlülük ve kültürlerarasılık boyutlarına, eğitim amaçlı hazırlanmış materyaller yanında farklı kültürlere ait gerçek (otantik) materyallere, hedef dilin kültürel bağlama dayalı kullanımını içeren etkinliklere yer vermeleridir.

Bu çalışmada örnek olarak Fransızca yabancı dil öğretimine yönelik Hachette yayınevi tarafından yayınlanan *Alter Ego* adlı kitabı irdeleyeceğiz. Kitap, Eylem Odaklı Yaklaşımına göre hazırlanmış 2006 yılında yayınlanmıştır. Kitabın Türkçeye *Diğer/Başka Ben* olarak çevrilebilecek ismi dahi kültürlerarasılık ya da kültürlerarası iletişime göndermede bulunuyor. 11 bölümden oluşan kitabın 11. bölümünün adı *Ufuklar (Horizons)* adını taşımaktadır. Bu bölümde kültürlerarasılık boyutuna vurguda bulunmaktadır.

Dört temel dil becerisini iletişimsel boyutta edinmek ve bunu iletişimsel görevler ve eylemler aracılığı ile kazanmak öngörülmektedir. Kitap dili bir öğrenme aracı olduğu kadar iletişim aracı olarak da tanımlanmaktadır. Başkalarını anlamak, başkaları ile iletişim kurmak, başkaları ile paylaşımda bulunmak, başkaları ile birlikte hareket edebilmek başlıca hedefler olarak belirtilmiştir. Bir başka deyişle hedef dili kültürel bağlama uygun, gerçek yaşamda kullanabilmeye yönelik etkinlik, görev ve eylemlere yer verilmektedir.

Kitabın 0 ile başlayan ilk bölümünün birinci sayfası, Dillere ve Kültürlere Göre Bir Dili Tanımlamak ismini taşımaktadır. Daha kitabın ilk sayfasında dil - kültür bağıntısına dikkat çekilmek istenmiştir. Burada Fransa, İspanya, İtalya, Almanya, Amerika, İngiltere gibi ülke bayrakları ile Mısır, Çin, Hindistan gibi ülkeler üzerine otantik görsel materyaller bulunmaktadır.

Kitabın diğer bölümlerinde birçok dil köşesi ile kültür köşesi bulunmaktadır. Kültür köşelerinde Fransız kültürü ve Fransızcanın kültürel bağlama göre kullanımı tanıtılmaktadır. Örneğin ilk kültür köşesinde *sen ve siz* hitabının kullanım farkı belirtilmektedir. Bir başka yerde kutlama günlerinden söz edilirken, Fransızların aile ortamında veya dışarıda kutladıkları günler tanıtılmaktadır.

11.Bölüm olan Ufuklar isimli son bölümde Fransızların yabancı turistlerle iletişim çabalarından, yabancı turistlerin Fransız yaşamına karşı, Fransızların yabancı turistlere karşı tutumlarından söz edilmektedir. Bir İspanyol, bir Amerikalı ve bir Çinlinin Fransız kültürüne karşı tutumlarına yer verilmektedir.

Kitabın çeşitli bölümlerinde Fransa'ya öğrenim için gelmiş yabancı öğrencilerden söz edilmekte ve farklı ülkelere ait otantik dokümanlar bağlamında özellikle görseller bulunmaktadır. Kitabın bir diğer özelliği de metin ya da diyalogların otantik görsellerle birlikte sunulması dilin kültürel bağlama dayalı kullanımının verilmeye çalışılmasıdır.

5. Yabancı Dil Eğitime Yönelik Web Sitelerinde Kültürel Boyut

Yabancı dil eğitime yönelik "internet ortamının sunduğu en büyük faydalardan biri de öğretilen yabancı dili ana dil olarak kullanan topluluklara ulaşmada sağladığı kolaylıktır." (Sarıçoban ve Balaman, 2012:111) Bu iki şekilde olmaktadır: hedef dili konuşanlarla doğrudan iletişimde bulunma veya hedef dilde özgün materyallere ulaşma. İnternet, hedef dili konuşan insanlarla doğrudan iletişim olanağı da sunduğu için, dilin gerçek sosyo-kültürel bağlamda öğrenilmesi mümkündür. Hedef dilin kültürü önceleri daha çok edebî metinler aracılığı ile verilmeye çalışılırken, günümüzde multimedya araçları aracılığı ile hedef dilde farklı konularda çeşitli video veya görüntü şeklinde kültürel öğeler içeren gerçek veya üretilmiş dokümanlara erişmek mümkündür. Bu dokümanlarda dilin kültürel bağlama dayalı kullanımını tanıma olanağı bulunmaktadır.

İnternet üzerinden hedef dili kullanan kişilerle iletişim kurma ve hedef dilin kültürel bağlama dayalı kullanımını üzerine çeşitli materyallere ulaşmanın yanında, özellikle dünyada yabancı dil olarak yaygın şekilde öğretilen diller olmak üzere internet aracılığı ile dil öğretimi/öğrenimine yönelik çok sayıda Web sitesi de bulunmaktadır.

Multimedya araçları sayesinde internet üzerinden yürütülen iletişim insanlar arasında etkileşim ve işbirliğini artırmıştır. “Öğrenci bu araçların yardımıyla dilin iletişimde kullanım ortamlarını tanımakta, dinleme ve anlama becerisinin ediniminde gerekli olan doğru vurgulamayı, tonlamayı ve iletişime eşlik eden el, yüz, beden hareketlerini de tanımaktadır.” (Aktaş, 2005:52) Multimedya araçları ve internet sayesinde “çok kültürlü” iletişim çağında yaşamaktayız. Günlük yaşamdaki bu durum aynı şekilde yabancı dil eğitime de yansımaktadır. Bu bağlamda jest, mimik, hareket, dokunma gibi davranışların farklı kültür ve dillerdeki anlamlarını tanımak önemlidir.

Yabancı dil eğitime yönelik hazırlanmış bazı Web sitelerinin, dört temel dil becerileri ve dil bileşenlerinin yanında sayfalarında kültür bölümü adı altında çeşitli doküman ve etkinliklere de yer verdikleri görülmektedir. Birkaç örnek siteye bakacak olursak;

British Council: Learn English (<http://learnenglish.britishcouncil.org/>) adlı site ana sayfasında çocuklar için oyun yoluyla İngilizce öğrenme, gençler için İngilizce öğrenme, dinleme, konuşma, yazma, dilbilgisi, sözcük, sesletim, kültür, IELTS sınavı, öykü, uygulama materyalleri, iş İngilizcesi gibi başlıklar içermektedir. Her tür beceriye yönelik zengin etkinlik ve alıştırmalara yer verilmektedir. Podcastlar, Facebook, Twitter ve Youtube’u kullanarak bu site üzerinden eğitim olanağı bulunmaktadır. Kültür bölümünde, İngiliz kültürüne de yer vermektedir. Ülkenin parasından, tarih ve coğrafyasına, edebiyattan müziğe farklı alanlarda kültürü tanıtılmaktadır. Özellikle çocuklara şarkılarla dil öğretimi söz konusudur.

Learn English Online (www.learn-english-online.org/) adlı İngilizce öğretime yönelik sitede dilbilgisi, sözcük, fonetik ve dinleme becerilerine yer verilmektedir. Bunların yanında kıyafet, gelenekler gibi boyutlarla İngiliz kültürü de tanıtılmaktadır. Bilgi ve kültürel içeriğin oldukça zengin olduğu bir sitedir. Forum ve network ağı üzerinden üyeler arasında iletişim ve etkileşim içerisinde konuşma ve yazma becerilerini geliştirme olanağı bulunmaktadır.

Bonjour de France (www.bonjourdefrance.com/) Sitede dinleme, okuma, konuşma ve yazma dört temel dil becerisi ile dilbilgisi, sözcük bilgisi ve sesletim dil bileşenleri üzerine çeşitli etkinliklerin yer aldığı bölümlerin yanında kültür bölümü de bulunmaktadır. Konuşma becerisi bağlamında Facebook adresinden siteye üye olanlarla internette doğrudan iletişime geçerek konuşma olanağı da söz konusudur. Kültür bölümünde Fransızların bayram ve kutlamaları, şarkılar, Fransız mutfağı, tarihî ve turistik yerler tanıtılmaktadır.

Le plaisir d'apprendre – le site de ressources du CAVVILAM (www.leplaisirdapprendre.com/) Bu site hem Fransızca öğretmenleri hem de Fransızca öğrenenler için tasarlanmış bir sitedir. Sitede eğitsel rehber başlığı altında; şarkılar, kısa metrajlı filmler, edebiyat ve kültürlerarası dokümanlar bulunmaktadır. Öğrenme ortamı başlığı altında 10 eğitsel senaryo sunulmakta ve TV5 uzantısı verilmektedir. Araç kutusu başlığı altında ise internet bağıntısı üzerinden etkinlikler, Fransızca medya kanalları, çeşitli multimedya kaynakları, Web 2.0, sosyal ağlar, interaktif tahtalardan söz edilmektedir. İnternet bağıntısı üzerinden etkinlikler bölümünde dinlediğini anlama, okuduğunu anlama, dilbilgisi, sözcük, kültür ve eğitsel senaryolar kısımları bulunmaktadır. Kültür bölümünde günlük yaşam, jest ve mimiklerin anlamları, Fransız halkının yaşamı, Fransa coğrafyası, semboller, Fransız yazarlar, Fransızca konuşan toplumlar üzerine bilgiler aktarılmaktadır.

6. Kültürlerarası İletişimin Önemi

Çok dilliliği ve çok kültürlülüğü savunan Avrupa Konseyi kültürlerarası iletişimin geliştirilmesini dünyanın geleceği açısından önemli görmektedir. Dil, yalnızca bir kültür ürünü değil, aynı zamanda bir kültür aracıdır da. 21. yüzyılın eğitim anlayışı ve arayışlarında öne çıkan temel kavramların başında çok dillilik ve çok kültürlülük dikkat çekmektedir (Pretceille, 1999:94-95). Eğitimde çok kültürlülük anlayışını yaygınlaştırmaya yönelik çeşitli etkinliklere yer verilmektedir. Gelişmiş ülkeler çok kültürlülük anlayışını genelde tüm eğitim sistemlerinde yaygınlaştırmaya çalışırken, bu hedefe ulaşmada çok dilliliği de en önemli araç olarak değerlendirmektedirler. Çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamında yabancı dil öğrenenlerin söz konusu dilin standart kullanımı dışında bölgesel lehçeleri, yöresel şiveleri, farklı sosyal grupların konuştuğu dilleri, farklı kuşakların dillerini iletişimde ve karşılıklı etkileşimde kullanma becerisini edinmeleri de önemlidir. (Günday, 2015: 10).

Yabancı dil öğrenen kişi öğrendiği yabancı dil ya da diller sayesinde dünyanın farklı milletlerinden daha çok insanla iletişim kurup ortak eylemler gerçekleştirebilir, o dilin ait olduğu kültürden insanlarla bağlantı kurarak kendisini daha iyi yetiştirir. Farklı kültürleri tanıdıkça bir yandan bakış açısı genişleyip ufku açılır, diğer yandan hoşgörü anlayışını benimseyip evrensel değerlere saygı duymaya başlar (Günday, 2015: 12). Konuyla ilgili Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde "Elbette belirtmek gerekir ki kültürler arası farkındalık her iki dünyanın bölgesel ve sosyal çeşitliliğinin de farkında olmayı içerir. Dil öğrencisinin ilk dili ve ikinci dilinin kültüründen daha çok sayıda kültürün farkında olması da bu bilinci zenginleştirir. Bu geniş açılı farkındalık her iki dilin kültürünü bağlama yerleştirmede yardımcı olur" (OBM, 2001:99) denilmektedir. Böylece kültürlerarası iletişim ve ortak kültür (co-culture) ediniminden söz edilebilir.

Yabancı dil öğrenenlerin hem anadilinde hem de hedef dilde kültürel donanımlı yetişmeleri ve öğrendikleri yabancı dilleri o dillerin sosyo-kültürel bağamlarına uygun kullanabilmeleri öngörülmektedir. Bu bağlamda yabancı dil eğitiminde çok kültürlülük, uluslararası düzeyde kültürlerarası iletişim ve etkileşim olanağını artırır.

Yabancı dil eğitiminin sosyo-kültürel bağlama dayalı sürdürülmesi öğrenenlere aşağıdaki kazanımları sağlar:

- 1) Dil farkındalıklarını ayırt eder,
- 2) Karşı tarafı anlamayı kolaylaştırır,
- 3) Etkili iletişim olanağı sunar,
- 4) Etkileşimi kolaylaştırır,
- 5) Ortak eylemleri gerçekleştirme kapasitesini artırır,
- 6) Dil öğelerini bağlama uygun kullanır,
- 7) Kültürel bilincini yükseltir.

7. Sonuç

Bir dil, o dili oluşturan kültürden ayrı düşünülemez. Dil-kültür ilişkisi herkes tarafından kabul gören bir gerçektir, bu gerçeklikten hareketle yabancı dil eğitimi bağlamında kültür öğretimi/öğrenimi ayrı bir hedef olmayıp hedef dilin daha doğru kullanımını öğrenmek için bir araç konumundadır. Bir başka deyişle, çağdaş yöntemlere göre, kültür öğrenimi dil öğrenim hedefinin tamamlayıcı bir parçası olarak değerlendirilmelidir.

Yabancı dil öğretimi/öğrenimi açısından hedef dili öğretirken o dilin kültürünü de tanıtmak, öğrenenlere dilin farklı kültürel bağlamlara göre nasıl değiştiğini ve kullanıldığını sezdirmek önemlidir. Öğrenciler, hangi durumlarda ne tür sözcük, kavram ve deyimleri kullanmak gerektiğinin farkında olmalıdır. Sözel dilin yanında kullandıkları beden dilleri, hangi durumlarda ne tür jest ve mimikleri kullanmaktadırlar, bunların bilinmesi hedef dilin etkin kullanımı için önem arz etmektedir. Birlikte hareket etmek, birçok kültürel davranışı anlayıp paylaşabilmeyi gerekli kılmaktadır. Yabancı dil eğitimine yönelik olarak hem eylem kültürünü hem de eylem için kültürü tanımak önemli bulunurken, aynı zamanda kültürlerarası iletişimin kurulup ortak eylemin gerçekleştirilebilmesi için de karşılıklı kültürleri tanımak kaçınılmaz gözükmektedir.

Sonuç olarak yabancı dil öğretimi/öğrenimi başka kültürlerle açık olma ve başka kültürlerin farkına varmanın ötesinde bu farklılıkların dil kullanımına etkisini ayırt etmeyi öngörmektedir. Ancak böylece kültürlerarası iletişim kurulup hedef dilde çeşitli ortak eylemler gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Ağıldare, S.T. (2008). Kültürlerarası İletişimde Eylem Odaklı Yaklaşım: İstanbul Saint-Joseph Lisesinin Türk Öğrencileri (1877-1905). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 125-134.
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Engin.
- Aktaş, T. (2005). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Journal of Language And Linguistic Studies*, 1 (1), 89-100.
- Baylon, C. et Mignot, X. (2005). *La communication*. Paris: Armand Colin.
- Berthet, A. et all. (2006). *Alter Ego*, Paris : Hachette.
- Bertocchini, P. et Costanzo, E. (2008). *Manuel de formation pratique*. Paris: CLE.
- Cornaire, C. et Germain, C. (1998). *La compréhension orale*. Paris: CLE.
- Cuq, J.P. (2009). Le Cadre européen, une référence mondiale? *La FIPF dialogues et cultures*, No: 54.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: D&R Yayınları.
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, 2001:82-101).
- Gülmez, G. N. (1993). *Méthodes d'enseignement du français langue étrangère*. A. Acarhoğlu (Ed.), Eskişehir: Etam.
- Günday, R. (2015). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, teknikler ve multimedya araç ve materyalleri*. Ankara : Favori Yayınları.

Günday, R. (2013). Çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamında yabancı dil öğretimine toplumdilbilimsel yaklaşım. *Turkish Studies*, 8-10, 313-330.

Kocaman, A. (1983). Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler, *Yabancılar Türkçe Öğretimi Akademisi*, Dilset Yayınları.

Mico Robert Sözlüğü (1981).

Paulston, C.B. & Bruder, M.N. (1976). *Teaching English as a second language*. Winthrop Publishers.

Perrichon, E. (2008). Agir d'usage et agir d'apprentissage en didactique des langues-cultures étrangères, enjeux conceptuels, évolution historique et construction d'une nouvelle perspective actionnelle, Université Jean Monnet de Saint Etienne, Thèse De Doctorat.

Pretceille, M.A. (1999). *L'éducation interculturelle*. Paris: Presses Universitaires de France.

Puren, C. (2007). Histoire de la didactique des langues-cultures et histoire des idées, *Cuadernos de filologia francesa* (Universidad de Extremadura).

Puren, C. (2004). De l'approche par les tâches à la perspective co-actionnelle. *Les Cahiers de l'APLIUT*, vol. 23 (1), 10-26.

Puren, C. (2002). Perspectives actionnelles et perspectives culturelles en didactique des langues : vers une perspective co-actionnelle-co-culturelle. *Les Langues Modernes*, No: 3/2002, 55-71.

Rosen, E. (2009). Perspective actionnelle et approche par les tâches en classe de langue. *Le français dans le Monde*, Janvier 2009.

Sarıçoban, A. ve Balaman, U. (2012). Yabancı dil eğitiminde teknoloji geliştirme. A.Sarıçoban ve Z.M.Tavil (Ed.), *Yabancı dil öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 97-114.

Stoian, C. Ş. (2010). Sur la possibilité d'élaborer un guide de bonnes pratiques méthodologiques. Cotârta, L.A., Chiper S. et Sandulovici A. (Ed.), *Language culture and change*. Editura Universităţii, Iaşi: Alexandru Ioan Cuza, 94-99.

Türk Dil Kurumu Büyük Sözlüğün (2010).

Weinrich, H. (1989). *Conscience linguistique et lectures littéraires*. Maison des sciences de l'homme.

Widdowson, H.G. (1978). *Teaching language as communication*. OUP.

Yaguello, M. (2003). *Le grand livre de la langue française*, Paris: Seuil.

Zarate, G. (1993). *Représentations de l'étranger et didactique des langues*. Didier.

<http://learnenglish.britishcouncil.org/>

www.learn-english-online.org/

www.leplaisirdapprendre.com/

www.bonjourdefrance.com/